

FOTO OLIVIER MIDDENDORP

Weet wat je rechten zijn

Bij de Vrouwenrechtswinkel in Bos en Lommer loopt het sinds de opening storm. Vrouwen willen minder afhankelijk zijn.

Links: twee medewerkers van de Vrouwenrechtswinkel, links Blenda Gomes Rocha; rechts: het pand aan de Bos en Lommerweg met open inloop voor vrouwen.

FOTOS OLIVIER MIDDELDORP

Bos en Lommer Vrouwenrechtswinkel

De Vrouwenrechtswinkel in Bos en Lommer is opgericht omdat er nog steeds veel ongelijkheid is tussen mannen en vrouwen, terwijl ieder mens gelijke kansen nodig heeft om tot gelijke rechten te kunnen komen.

Daarom hebben de gemeente Amsterdam, Amsterdam Law Hub van de UvA en Bureau Clara Wichmann een plek gecreëerd waar alle vrouwen zich welkom en gehoord voelen. Sinds de opening in september 2021 behandelde de Vrouwenrechtswinkel in Bos en Lommer 306 zaken.

Rechtsgebieden zijn personen- en familierecht, vreemdelingenrecht, huurrecht, arbeidsrecht, sociale zekerheidsrecht, goederenrecht, strafrecht, bestuursrecht. Gesproken talen: Marokkaans, Arabisch, Spaans, Portugees, Turks en Somalisch.

Vrouwen kunnen een afspraak maken via de website, mail of telefoon of binnenlopen tijdens spreekuren. Inl: www.vrouwenrechtswinkelamsterdam.nl. Ook is er de site www.juridischekaart.nl, waar Amsterdammers kunnen zien waar ze welke juridische hulp kunnen vinden.

VROUWENRECHTSWINKEL

Vrouwen in Nieuw-West willen weten wat hun rechten zijn

Vrouwen met een migratieachtergrond zitten vaker in een kwetsbare positie. Bij een recent geopend loket voor hen loopt het storm.

Door Susan Nortier

W ie binnenloopt bij de Vrouwenrechtswinkel aan de Bos en Lommerweg 383 komt terecht in een huiselijke omgeving. Links zit een groepje vrouwen achter naaimachines, in het midden staan comfortabele banken en stoelen rondom een tafel, rechts zit sinds september vorig jaar de eerste Vrouwenrechtswinkel van Amsterdam. We zijn in het Vrouwencentrum in Bos en Lommer. Vrouwen uit de wijk kunnen hier terecht om elkaar te ontmoeten, voor hulp bij vraagstukken op het gebied van maatschappelijk werk en voor activiteiten als naaies en taalles. De drempel om dan meteen even aan te kloppen voor juridisch advies is laag. Dat was precies de reden waarom de initiatiefnemers - de gemeente Amsterdam, Amsterdam Law Hub van de Universiteit van Amsterdam (UvA) en Bureau Clara Wichmann - de Vrouwenrechtswinkel hier wilden vestigen.

Laagdrempelig

Dat er in de multiculturele wijk veel behoefte bestaat aan juridisch advies, merken de organisaties die actief zijn in het

Vrouwen centrum aan vragen van de vrouwen die binnenlopen. In het centrum van Amsterdam zitten meerdere rechtswinkels en juridisch loketten, maar daar wonen deze vrouwen niet. Bovendien heeft de Vrouwenrechtswinkel meer te bieden. Nathalie Dijkman, vanuit de UvA betrokken bij de Vrouwenrechtswinkel, vertelt: „Wij hebben ons toegespitst op migratie-achtergronden en kijken meer naar de context van een vraagstuk. Vaak spelen er naast juridische ook sociale problemen waar de vrouwen graag over willen praten. Daar hebben wij oog voor.” De reden dat dit loket speciaal voor vrouwen is: „Vrouwen zitten nou eenmaal vaker in een kwetsbare positie en hebben vragen over echtscheidingen, migratie, of uitkeringen.”

Sinds de opening in september loopt het storm. Inmiddels zijn er 306 zaken behandeld. De spreekuren werden online zo snel volgeboekt dat er nauwelijks ruimte meer was voor vrije inloop. „Dat hebben we snel aangepast, we willen genoeg ruimte bieden voor vrouwen die spontaan binnenlopen”, aldus Sarah Jeddouai, juridisch expert van Bureau Clara Wichmann. In Bos en Lommer lopen soms ook vrouwen uit andere stadsdelen binnen. De plannen die er vanaf het begin af aan lagen voor nog twee vrouwenrechtswinkels zijn inmiddels concreet. In september moeten deze opengaan; waarschijnlijk komen deze in Noord en Zuidoost.

Afhankelijkheid als gemene deler

Jeddouai begeleidt de juridisch adviseurs van de rechtswinkel. Dat zijn rechtenstudenten die door de UvA getraind worden en naast het Nederlands veelal een andere taal beheersen: Marokkaans,

Arabisch, Spaans, Portugees, Papiaments, Ethiopisch, Chinees, Turks of Somalisch. „Veel sociaal advocaten spreken alleen Nederlands en Engels, dat is een nadeel voor veel vrouwen met een migratieachtergrond. Bovendien is de drempel om bij een advocatenkantoor naar binnen te stappen vaak hoog”, zegt Nathalie Dijkman. Soms komen vrouwen die al een advocaat hebben alsnog om juridische uitleg vragen, omdat ze onzeker zijn of ze hun advocaat wel goed hebben begrepen of omdat ze zich bij de Vrouwenrechtswinkel veiliger voelen, vertelt ze.

Blenda Gomes Rocha was de eerste student die solliciteerde voor juridisch adviseur. „Het concept ‘door vrouwen voor vrouwen’ sprak me erg aan, en ik wilde graag mijn studie toepassen.” Ze vond haar eerste spreekuur wel spannend, maar die zenuwen gingen snel weg. „Het is een kwestie van doen, en je staat al snel steviger in je schoenen.” Ze beaamt dat de verhalen soms erg heftig zijn. Een collega is zelfs al om die reden gestopt. Gomes Rocha krijgt vooral vragen over echtscheidingen, overigens niet alleen van vrouwen met een migratie-achtergrond. Vaak willen vrouwen weten wat hun rechten zijn wat betreft wonen, alimentatie en de kinderen. „De gemene deler van veel vraagstukken is afhankelijkheid”, vertelt Jeddouai. „Veel vrouwen gaan bijvoorbeeld samenwonen of trouwen zonder zich bewust te zijn van hun rechtspositie. Regelmatig horen we dat de man hoofdhruuder is en de vrouw zich nooit heeft ingeschreven, of dat een vrouw zonder het te weten heeft getekend voor ‘koude uitsluiting’ [al het vermogen blijft privé, je hebt geen recht op elkaars ver-

mogen als je uit elkaar gaat]. Ook zijn de vrouwen vaak financieel afhankelijk. Het is onze missie om vrouwen bewuster te maken en vooraf te informeren, zodat ze weloverwogen keuzes maken en nooit zomaar iets ondertekenen.”

Thema-avond echtscheidingen

Jeddouai hecht veel waarde aan deze signaalfunctie van de Vrouwenrechtswinkel. Afgelopen november vond om die reden een eerste thema-avond plaats, over echtscheidingen. Een aantal juridisch adviseurs presenteerde casussen: een vrouw komt met haar dochterje en iemand van het buurtteam binnen; ze wil scheiden, maar haar man is hoofdhruuder en heeft bovendien schulden. Die weigert hij af te lossen. De vrouw is bang voor een deurwaarder als zij in de woning zou blijven wonen. Wat niet helpt, is dat ze geen sociaal vangnet heeft.

Andere casus: een vrouw wil graag het eenhoofd gezag over haar kind, omdat haar man zonder een adres achter te laten naar België is vertrokken. Hij betaalt geen alimentatie en is onbereikbaar. Na de presentatie van de zaken delen twee familie-rechtadvocaten hun kennis over regelgeving rondom scheiden. Ook een aantal relevante organisaties zijn uitgenodigd om te vertellen wat zij voor vrouwen kunnen betekenen.

Zo vertelt organisatie Single Super Mom op de thema-avond dat zij zich inzetten voor vrouwen die in een ‘ongezonde relatie’ zitten. Zij spreken bijvoorbeeld vrouwen die door hun man worden gedwongen in de prostitutie te werken, onder het dreigement dat ze anders hun kinderen nooit meer mogen zien. Dat dit juridisch helemaal niet klopt, weten deze

vrouwen niet. Iemand van het louterpunt vertelt dat zij zich inzetten voor het welzijn van alleenstaande ouders, en Stichting Prachtvrouw hoe ze laaggeletterde vrouwen helpen met het vinden van opleiding en werk.

Jeddouai is tevreden over de avond. „We hadden gehoopt op meer buurtbewoners, maar omdat het onzeker was of de avond wel kon doorgaan in verband met corona hebben we weinig aan promotie kunnen doen. De volgende keer houden we overdag een themabijeenkomst, dat is wellicht ook een geschikter tijdstip voor sommige vrouwen. Toch hebben we veel kennis kunnen uitwisselen vanavond. Dit gaan we zeker nog een keer doen.”

Hoge opkomst verblijfsrecht

Die volgende keer laat vanwege de nodige lockdowns even op zich wachten. Op 11 april is het zover. In een grote zaal in ontwikkelingscentrum Vrouw en Vaart in Osdorp, op de grens van West en Nieuw-West, vindt 's ochtends een bijeenkomst plaats rond het thema ‘afhankelijk verblijfsrecht’. In tegenstelling tot de bijeenkomst in november bestaat het merendeel van de aanwezigen vandaag uit de doelgroep. Niet iedereen spreekt Nederlands of Engels, dus de kennis die vandaag gedeeld wordt, wordt ook naar het Turks en Arabisch vertaald. De bijeenkomst opent met een quizvraag, om het ijs te breken. Stel je voor dat je getrouwd bent en je man vraagt je om een document te ondertekenen, maar je weet niet goed wat het document inhoudt. Wat kun je het beste doen? A: je zet je handtekening eronder, je man begrijpt immers wat erin staat. B: je vraagt familie of vrienden om hulp. C: je gaat met het do-

document naar de Vrouwenrechtswinkel en vraagt om juridisch advies. De quizvraag veroorzaakt gegiechel in de zaal.

Voor deze bijeenkomst is het Platform Zelfbeschikking en Verblijfsrecht uitgenodigd. Petra Snelders werkt er al tientallen jaren en doet het woord. De Vrouwenrechtswinkel krijgt van veel vrouwen vragen over het zogeheten afhankelijk verblijfsrecht. Dit verblijfsrecht kun je krijgen op basis van gezinsmigratie: als iemand naar Nederland migreert om voor zijn of haar kind met Nederlandse nationaliteit te zorgen, of om bij een (huwelijks)partner te komen wonen. In dit laatste geval is het daadwerkelijk samenwonen met de partner een van de voorwaarden voor het verkrijgen van deze verblijfsstatus. Die status is dan vijf jaar geldig. Daarna kun je een onafhankelijke verblijfsvergunning aanvragen.

Maar wat als je in je relatie te maken krijgt met geweld, psychisch of fysiek? En je daarom niet meer bij je partner wilt wonen? Als je bij hem weggaat, loop je immers kans om je verblijfsrecht te verliezen. Om die reden blijven zulke vrouwen ongewild in een onveilige situatie zitten. Snelders legt uit wat je in zo'n geval kunt doen. Bij huiselijk geweld kun je onder voorwaarden al eerder dan na vijf jaar aanspraak maken op een onafhankelijke verblijfsvergunning. Maar dan heb je wel bewijs nodig.

Psychisch geweld bewijzen

„Maar hoe bewijst je psychisch geweld?”, vraagt Snelders aan de zaal. Ze vult zelf aan: „Dat is een vraag waar veel vrouwen mee zitten.” In de zaal wordt door een aantal vrouwen instemmend geknikt. Iemand steekt haar hand op. „Via je huis-

arts, of psycholoog.” „Heel goed”, zegt Snelders. „Doe daar melding van het geweld, zodat het in je dossier staat. Je kunt ook screenshots maken van WhatsAppjes, of met je telefoon geluidsopnames maken van scheldpartijen.”

Tussendoor worden vragen gesteld. Een vrouw uit Eritrea heeft een afhankelijk verblijfsrecht om voor haar dochter in Nederland te kunnen zorgen. Op grond van rechtspraak blijft dat verblijfsrecht gelden tot het meisje achttien wordt, maar daarna eindigt het. Ze vraagt zich af hoe ze vervolgens in Nederland kan blijven. Haar wordt aangeraden om de mogelijkheden voor een asielprocedure alvast te onderzoeken.

Een jonge vrouw in een rode capuchontrui, een paar rijen verderop, vertelt dat ze op een toeristenvisum naar Nederland is gekomen omdat het haar partner niet lukte om een verblijfsrecht op basis van gezinsmigratie te regelen. Ze spreekt gebrekkig Nederlands, een vrouw naast haar helpt haar met vertalen. Nu wil ze alsnog dat verblijfsrecht krijgen, maar ze is bang dat als haar man meer gaat werken en met zijn hogere inkomen zijn schulden gaat afbetalen, hij niet meer voldoende aan de inkomenseis. „Dat zou inderdaad kunnen, dat moet ik even verder onderzoeken”, zegt een van de juridisch adviseurs van de Vrouwenrechtswinkel.

Een andere vrouw heeft een vraag voor een vriendin. Die wil zich graag verder ontwikkelen en een baan zoeken, maar als ze dat doet telt dit mee voor het gezinsinkomen en verliest haar man zijn uitkering. Hij zal dan boos worden, en wil zelf niet werken. Ze zit dus klem. „Dat is inderdaad een probleem”, beaamt advocaat vreemdelingenrecht Fee Speek die

ook nog het woord zal doen. „Daar is helaas geen pasklare oplossing voor. Als één van de twee gaat werken, telt dit mee voor het inkomen en kun je je uitkering verliezen.”

Bewijzen van geweld

Snelders deelt nog een aantal tips voor het bewijzen van geweld. „Verzamel zoveel mogelijk bewijs, en geef dit allemaal aan de IND. Als je blauwe plekken hebt, maak daar foto's van. Als je meldingen doet bij instanties, houd voor jezelf een logboek bij zodat je die meldingen goed op een rij hebt. Vergeet niet de optie om ook geluidsopnamen te maken van dingen die gebeuren in je thuissituatie.” Een aantal vrouwen pent driftig mee in mee-gebrachte notitieboekjes.

Omdat er veel vertaald wordt naar het Turks en Arabisch, loopt de bijeenkomst wat uit. Sommige vrouwen moeten eerder weg om hun kind van de opvang te halen. Niemand van hen verlaat het zaaltje zonder een foto te maken van het whiteboard waar de contactgegevens en openingstijden van de Vrouwenrechtswinkel staan opgeschreven.

„Dit was een bijzonder nuttige bijeenkomst”, concludeert projectmanager van de Vrouwenrechtswinkel Susan Leclercq, als na afloop nog wordt nagepraat in de algemene ruimte van Centrum Vrouw en Recht. Ze zijn al bezig met nieuwe activiteiten. Dit keer voor de medewerkers zelf, die een cursus Marokkaans familie- en personenrecht gaan volgen; de Vrouwenrechtswinkel voorziet bij de doelgroep duidelijk in een behoefte. Volgend jaar kunnen deze vrouwen dus niet meer alleen terecht in Bos en Lommer, maar op drie locaties in Amsterdam.

Als ze gaat werken verliest haar man zijn uitkering. Hij zal dan boos worden en wil zelf niet werken